

SYNTI JA HÄPEÄ

TM Markus Paavola

Ihmisen historiassa on tuskin ollut aikakautta, jolloin on pyritty yhtä huolista vapaaseen elämään kuin omana aikanamme. Jokapäiväisen elämän piiristä halutaan poistaa kaikki, mikä häiritsee “normaalia” elämää. Kartettavien asioiden kärkisijoille kuuluvat kuolema, kipu ja kärsimys.

Kaikilla näillä on kuitenkin sekä hengellisesti että maallisesti ottaen myös myönteiset puolensa. Ne sekä ohjaavat ihmistä tarkastelemaan elämäänsä iankaikkisuuden näkökulmasta että varjelevat ihmistä ajautumasta ennenaikaiseen ja turhaan kuolemaan ja kärsimykseen.

Näiden hyljeksittyjen häiriötekijöiden joukkoon kuuluu myös häpeäntunne. Aiheesta on kirjoitettu kirjoja ja jopa opinnäytetöitä. Harvemmin kuitenkaan korostetaan, että häpeäntunne, vaikka se voikin saada myös epäterveitä muotoja, on itse asiassa eräs ihmisen puolustusmekanismeista.

Häpeäntunne on sielullisen kärsimyksen muoto, jota voidaan verrata kipuun, ruumiilliseen kärsimykseen. Kuten ruumiillinen kipu viestittää ruumiillisesta sairaudesta, kertoo häpeäntunne sielun sairaudesta – synnistä; ja kuten kivun kokemus ehkäisee lasta työntämästä kättään toistamiseen tulenliekkeihin, pyrkii myös häpeäntunne ehkäisemään toistuvat lankeemukset synnintekoihin.

Kun ihminen tuntee ruumiillista kipua, hän usein tietää, että on aiheellista ottaa yhteys lääkäriin. Samoin on häpeäntunteen kanssa. Se viestittää meille, että on aika hakeutua sielujen lääkärin – rippi-isän – luokse.

Synti on salakavala ja toisinaan jopa kohtalokas sielun sairaus. Häpeäntunne pyrkii ohjaamaan meitä katumukseen, joka on synnistä parantumista. Langenneessa maailmassa häpeäntunne on siten yhtä “luonnollinen” ja tarpeellinen kuin ruumiillinen kipu.

Jumalan mielen mukainen häpeäntunne johtaa nöyryyteen, mutta on myös häpeää, jota ylläpitää ihmisen ylpeys. Tämä häpeän muoto pyrkii vaikuttamaan kielteisesti synnintunnustukseen, minkä vuoksi rippi-isä sanoo: “Älä häpeä tunnustamasta, älä pelkää äläkä salaa mitään, vaan ilman pelkoa sano kaikki, mitä olet tehnyt.”

On myös korostettava, että häpeäntunteen karttaminen ylpeyden välttämiseksi on itse asiassa jo osoitus ylpeydestä. Katumuksellisessa häpeäntunteessa ei ole mitään hävettävää. Häpeämättömyys on paljon hävettävämpää ja turmiollisempaa.

Ihminen, joka elää vain ajallista elämää varten, psykologisoii ja lopulta demonisoi koko häpeäntunteen. Näin hän sulkee itsensä katumukselta ja ajautuu tekopyhyiden ja synnin kieltämisen tielle. Itse asiassa häpeäntunteen demonisointi on jo pitkälti oire tekopyhydestä ja synnin kieltämisestä.

On suuri vaara, että ihminen lopulta menettää kykynsä tunkea häpeää. Sielu, joka ei tunne häpeää, jää hirvittävien hengellisten tautien riivaamaksi, tiedostipa hän tämän tai ei.

Sitä vastoin häpeän vapaaehtoinen kantaminen on ristinkantamista ja Kristuksen seuraamista, Hänen, joka “kärsi ristin, häpeästä välittämättä” (Hepr. 12:2). Suomessa vierailut arkkimand-

riitta Zacharias Pyhän Johannes Kastajan luostarista Englannista kertoo: “Kun katuva tunnustaa syntinsä päästäkseen sovintoon Jumalan kanssa, hän ottaa päällensä syntiensä häpeän. Herran silmissä tämä uskon teko on kiitollinen vastaus häpeään, jonka Hän itse kantoi meidän tähtemme. Tällä tavalla katuva ihminen asettaa itsensä Herran tielle ja Herra vieraillee hänen luonaan armollaan ja pelastaa hänen elämänsä.

Uudestisyntyminen, jonka me saamme katumuksen sakramentista, on suoraan verrannollinen kantamaamme häpeään, kun ilmestymme alastomina Herran ja Hänen pappinsa eteen. Silloin Herra vaatettaa meidät armonsa vaatteella.”

Aamun Koitto 16/2003